

JØRN HOLME - NY RIKSANTIKVAR

av Bente Bjerknæs

I forbindelse med PST-sjef Jørn Holmes ansettelse som ny riksantikvar, har Vestfoldavdelingens nyhetssider fått et intervju. Ansikt til ansikt i sikkerhetstjenestens innerste gemakker, behagelig plassert i komfortable skinnsofaer, tegnes et kortfattet portrett av PST-sjefen miljøvernminister Solheim nå har valgt å sette sin lit til som ivaretager av en annen type nasjonale verdier. Veien fra Politiets sikkerhetstjeneste til kulturminnedirektoratet er ikke så lang som den kan synes for mange.

26. juni ble spenningen utløst. Nåværende PST-sjef skal vokte landets kulturminner de neste seks årene. Fortidsminneforeningen avd. Vestfold har både bidratt til debatten og prosessen og er svært fornøyd med miljøvernminister Solheims valg. Noen stiller seg imidlertid undrende til Solheims beslutning da Holmes vei til riksantikvarembetet er uvanlig (se faktaboks). Vi spør derfor Holme om et intervju og han er velvilligheten selv. - Naturligvis. Her hos meg i Nydalen!

De ferdigskrevne spørsmålene (man møter ikke riksantikvaren eller PST-sjefen uforberedt) lar vi likevel ligge igjen i bilen i visshet om at Holme kommer til å ta regien. Den mannen vet nøyaktig hvordan og hva han ønsker å formidle. - Som PST-sjef løper pressen etter meg men som riksantikvar må jeg løpe etter pressen, erkjenner han i løpet av intervjuet.

Vel fremme i PSTs hovedkvarter møter vi en smilende og glad påtroppende riksantikvar. - Hyggelig å se dere, bli med inn på kontoret! Kontoret er ryddig og preget av kvalitet og nøktern eleganse. Godt plassert i de sorte skinnsofaene skjenker Holme kaffe, kaker står på bordet. Vi ser på ham. Ingen tvil om at han er glad for utnevnelsen. Han virker også bestemt og taktsom. Vi blir raskt enige om å hoppe over koner og barn, nå skal det handle om landets kulturarv.

FRA PST TIL RA - Jeg er svært takknemlig overfor Nils (Marstein, avtroppende riksantikvar, red.anm.), begynner Holme og utdyper; I 1997 ringte Nils og spurte om jeg ville være assisterende riksantikvar. Den tillitserklæringen glemmer jeg ikke. Det året var det dessuten Kulturminneår, noe som var en ekstra bonus for meg. Uten den erfaringen hadde jeg ikke tort å søke stillingen som riksantikvar nå. Nils har integritet og det er han som har bygget opp det solide fagapparatet direktoratet har i dag.

- Både RA og PST vokter viktige verdier, sier Holme og viser til at PST beskytter selvstendigheten og demokratiet mens RA beskytter kulturminner - kulturminner er også viktige verdier. Av andre fellestrekk viser han til at begge steder jobber landets dyktigste fagfolk på sitt felt og at mange ulike yrkesgrupper er representert.

Det er masse spennende folk hos RA som han ser frem til å jobbe sammen med. - Fra å jobbe med viktige og triste ting skal jeg nå jobbe med viktige og hyggelige ting, sier han. Den formuleringen har han brukt flere ganger i det siste og han er tydelig fornøyd med den. Ord er viktige for formidleren Holme.

Holme føler nå at han er kommet til "kulturvernfamilien". - Jeg har dårlig tid og jeg gleder meg, sier han og innrømmer at han satte pris på at Lotte Sandberg

skrev pent om ham i Aftenposten etter at utnevnelsen ble kjent. - Hun skrev riktignok at jeg burde skynde meg langsomt, og det rådet tar jeg med meg, smiler han og tilføyer at han ikke har tenkt å påføre medarbeiderne hjerteinfarkt. At Holmes tempo kan ta pusten fra de fleste, er velkjent.

Han erkjenner at han nok av flere oppfattes som en utålmodig sjef med tempo, uten at det ser ut til å plage ham nevneverdig. - Her blir det lagarbeid, fastslår han bestemt og innrømmer at det blir krevende å være riksantikvar uten å ha antikvarisk bakgrunn og tilføyer at han er ydmyk i forhold til dette. - Men jusen er basis for kulturminnevernet, limet som binder bestanddelene sammen, og uttrykket "nasjonale verdier" er et lovuttrykk, fastslår han. Vi tenker at dette bør nok mange merke seg.

- I forhold til PST var jeg opptatt av mer åpenhet, mer synlighet og avmystifisering, påpeker Holme. Noe av debatten rundt Riksantikvaren har dreid seg om nettopp disse spørsmålene.

- Kulturminnevernet har et stort potensiale bare ting gjøres på riktig måte, men vi må unngå kvasiløsninger som i ettertid viser seg ikke å holde mål, mener den påtroppende riksantikvaren.

- Vi har så store muligheter bare vi gjør ting riktig - tenk på garnisonssykehuset i Stavern (som er under fredning, red.anm.) som forteller en helt annen historie enn Herregården i Larvik. Så heldige de er som har dette, utbryter han entusiastisk og tilføyer at fredning er et kvalitetstegn. - Jugendbyen Ålesund er et smykke og en økonomisk bærebjelke for byen og regionen - de som i dag er glade i byen er de samme som tidligere ville rive, sier Holme ettertenksomt.

Foto: Ragnar Kristensen

BROBYGGER Holme vil ikke bare være statens mann, han vil også være kommunenes og fylkeskommunenes riksantikvar. I dag har fylkeskommunene førstelinjeansvaret for kulturminnevernet. Dersom de fortsatt skal ha dette ansvaret som de har påtatt seg, mener han de må ta det på alvor, også ressursmessig.

Holme utdyper begrepet "kulturvernfamilien" og forklarer at han vil knytte tettere bånd til museene, bibliotekene og historielagene. - Kulturminnevernet svekkes i forhold til kultursamarbeidet hvis ikke disse er med, hevder han og viser i tillegg til den enorme frivillige innsatsen landet rundt som en viktig medspiller.

Holme vil også ha med fylkesordførere og næringsliv i arbeidet med å løfte frem kulturminnevernet. - Min viktigste oppgave for kulturminnevernet blir kanskje å formidle mellom fagfolkene og resten av befolkningen, sier han. At Holme er opptatt både av retorikk og pedagogikk

merker man raskt. Han ble da også tildelt Kommunikasjonsprisen i 2008. I tillegg har han evnen til å understreke poengene ved å fortelle relevante historier samtidig som han gjerne viser til selvopplevde episoder.

- Kanskje formidlingsevnen ligger i genene, undrer vi? - En av mine oldefedre, Edin Holme, kom fra Verdal og på 1930-tallet var han en av landets mer kjente legmannspredikanter. Han fikk også en gate oppkalt etter seg i Verdal sentrum, riktignok bare en grusveg, smiler Holme og forteller at han i 1997 holdt et flammende innlegg om kulturminner i fylkestinget i Finnmark. Tilstede var bl.a. Vegard Ulvang, Tove Karoline Knudsen og professor Einar Niemi.

Holme husker spesielt to kvinnelige representanter, hvorav den ene felte noen tårer på talerstolen etterpå. - Selv om det meste er brent i Finnmark forsto de at de også har en synlig historie. Da tenkte jeg at jeg kan røre hjerter. Skraper vi av fernissen på hjertene våre har vi alle en fortid og egentlig et forhold til vår synlige historie, sier han.

PERSONLIG INTERESSE. Vi hadde planlagt å spørre hvor han har denne interessen for kulturminner og historie fra, men før vi kommer så langt er Holme langt på vei med å forklare. - Jeg er bygutt fra Oslo, sier han og peker ut av vinduet i retning Tåsen/Nordberg. Vi forstår at man må tilbake til før nevnte oldefar for å finne utenbys aner.

-Da jeg var liten dro vi ofte på bilturer, gjerne oppover i dalførene og vi så på kirker og kirkegårder. Jeg har alltid hatt en draging mot det historiske og spesielt kirkene, sier han og forteller at han som 7-8 åring syntes det var fascinerende å lese på gamle gravminner.

Interessen er der fortsatt og han forteller at da blir han helt ”himmelblå”. Holme stusser et øyeblikk på sitt eget ordvalg, smaker på ordet en gang til og utbryter med et lykkelig smil at det ordet må han bruke oftere. - Himmelblå er et godt ord! Som student husker han at studiekameratene tok toget hjem på juleferie mens han selv tok trikken. - Jeg savnet noen røtter, husker han og sier at det var litt stusselig å ta trikken til Nordberg på juleferie.

STORE FORVENTNINGER Debatten rundt riksantikvaransettelsen viser at det er et ønske om nytenkning og det er derfor store forventninger til Holme. Han har bitt seg merke i at miljøvernminister Solheim fremhevet at Holme tør å være kontroversiell. Noen programmerklaring får vi ikke, da må vi naturlig nok vente til han sitter i riksantikvarstolen.

Forøvrig påpeker Holme at når det er flere søkere og bare en kan få jobben, vil noen føle skuffelse - også de som ønsket andre kandidater. - Jeg ønsker å være inkluderende, dette må være lagarbeid, presiserer han, og ønsker å bygge broer. Vi forstår at prosessen allerede er i gang.

Jørn Holme vet hvor han vil og hva han vil. Som kulturminnevernere er vi spente på hvordan veien blir til mens han går. Mens vi sitter der og prater kommer det invitasjoner fra fjern og nær, mange ønsker ”en bit” av den nye direktoratsjefen. - De må nok vente, jeg er fortsatt sjef for PST, sier han. Riktig rekkefølge er viktig.

Holme forteller at han ble glad for å bli spurt om å komme med i Fortidsminneforeningens hovedstyre for tre år siden. - Det er vemodig å gå ut av styret, men jeg kan jo ikke sitte der og møte meg selv i døren, sier han. Men han lover å forsøke å få med seg alle representantskapsmøtene - vel og merke dersom han blir invitert.

STAVERN Som statssekretær i Justisdepartementet under Odd Einar Dørum ble Holme invitert til Fredriksvern i november 2001. Forsvaret skulle fraflytte det gamle festningsanlegget fra 1750 noen måneder senere. Holme ble helt betatt, kom tilbake til Dørum og fortalte at dette kunne Justisdepartementet leie. Dørum var også entusiastisk, så slik ble det.

-Det var nok en sjokkoplevelse for embetsverket og Politidirektoratet, ler Holme. - I dag er alle fornøyd, det er enda mer aktivitet enn i Luftforsvarets dager, og Stavern er Norges tryggeste by, sier han og tilføyer at han bare må fortelle historien om splittflagget.

-Etter at Forsvaret hadde trukket seg ut ville de ikke lenger at splittflagget skulle brukes og de truet med å sage ned flaggstangen. Vi etablerte derfor vaktgarde til heising og firing gjennom Fredriksverns Venner og deretter ble det fortsatt splittflagg, sier han fornøyd. Han rakk også å åpne det årlige arrangementet ”Glade dager i Stavern” i fjor.

- Vi forstår at Fredriksvern betyr mye for Holme. Han giftet seg i marinekirken med Kjell Magne Bondevik som prest, og 50-årsfeiringen som står for tur skal naturligvis også foregå på den gamle marinebasen. - Jeg er blitt litt staværing, sier han og forteller at han kan tenke seg å tilbringe pensjonisttilværelsen der. Vi stusser litt over det siste utsagnet - Jørn Holme som pensjonist? Det er vanskelig å forestille seg.

FERIE OG FRITID Før Holme skal passe på politikerne slik at de kommer seg trygt gjennom valgkampen, skal familien på tur nedover Sørlandet. Ferien begynner naturligvis i Stavern og ender opp i Farsund. - Førrige helg var vi på tur med Skibladner, tilføyer han. Tar vi ikke mye

feil blir det mange kulturminner som blir inspisert av Politiets sikkerhetstjeneste i løpet av sommeren.

Vi spør om han har noen hobbyer. Da ser han for første gang litt undrende ut.

-Hobbier? Jobben er også hobby for meg, sier han og forteller at jo, han samler på gammel juridisk litteratur og trekker raskt frem en tidlig 1800-tallsutgave. - Er det en førsteutgave, spør fotografen? - Ja, det er det visst, men nå skal jeg fortelle dere en historie som dere ikke får lov til å skrive. Holme forteller, selvironien er påfallende. Vi ler godt alle tre mens kulepennene hviler. Så hadde historien heller ingen tilknytning kulturminnevern.

Mat og musikk må vi også innom. - Vi er blitt operafantaster, utbryter Holme begeistret. Når det gjelder mat er jeg ganske upretensios, forsikrer han og tilføyer at han liker å lage mat, men ikke hverdagsmat. Det blir nok ”fine” middager i embeds medfør, men jeg elsker gryteretter hvor alle kan forsyne seg av samme gryte. Fårikål, øl og dram er en vinner, forstår vi. - Skal tro om han nå blir servert fårikål hele høsten gjennom, grubler vi, men tenker at det får stå sin prøve.

- Vi vil gjerne ta noen bilder av deg, hvor skal vi gjøre det, spør vi. - Her i sofaen med maleriet av Karl Erik Harr i bakgrunnen, foreslår Holme. - Men kameraet måtte vi legge igjen nede? - Ja, det er klart, sier Holme, her får man jo ikke lov til å ta med fotoapparater eller mobiltelefoner. - Da blir jeg med dere utenfor. På vei ut av kontoret sier vi at vi aldri hadde forestilt oss å sette våre ben på dette kontoret. - Da kommer det kjapt fra PST-sjefen: - Av gjester utenfra er det stort sett bare politisk ledelse, ambassadører og utenlandske sjefer som får komme hit.